

Estetyczny odbiór fotografii poprzez stereotyp umysłowej niepełnosprawności twórcy¹

Magdalena Szubielska, Bibiana Bałaj, Agnieszka Fudali-Czyż

Katedra Psychologii Eksperymentalnej, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

W niniejszym eksperymencie badano wpływ wiedzy dotyczącej niepełnosprawności umysłowej autora zdjęcia na odbiór estetyczny fotografii, która była poddana bądź też nie zabiegowi artystycznego zniekształcenia. Rezultaty analiz pokazują, że osoby świadome niepełnosprawności fotografa w porównaniu z osobami, które nie otrzymały takiej informacji, wykazywały większą zgodność w sposobie patrzenia na zdjęcie i jednocześnie wyżej wyceniały jego wartość. Ponadto odbiór estetyczny fotografii poprzez stereotyp niepełnosprawności twórcy okazał się w pewnym stopniu zależny od tego, czy badani oglądali zdjęcie ostre, czy rozmyte.

Słowa kluczowe: *odbior estetyczny, stereotyp osoby niepełnosprawnej, badania okulograficzne*

Jedni uwielbiają dzieła Rembrandta, innych zaś zachwycają prace Andy'ego Warhola. Czy jest to tylko kwestia gustu, czy też, patrząc na ten sam obraz, każdy z nas widzi coś zupełnie innego? Dlaczego pewne obrazy jedni obserwatorzy oceniają jako piękne, inni zaś – jako wręcz brzydkie (de Tommaso i in., 2008)? Vandenebee (2008) uważa, iż warunkiem koniecznym dostrzeżenia piękna danego wytworu artystycznego jest osobiste doświadczenie tegoż piękna przez odbiorcę. Nie można w tej kwestii zdać się na oceny estetyczne innych osób, nawet jeśli będą to najbardziej uznani eksperci czy krytycy sztuki. Odbiór sztuki jest kwestią bardzo subiektywną i wydaje się, że oceną sztuki kierują przede wszystkim sądy intuicyjne, w wydawaniu których kierujemy się różnymi nieświadomymi przekonaniem, w tym stereotypami. Celem niniejszej pracy jest analiza wpływu stereotypu

niepełnosprawności twórcy na odbiór estetyczny wytworu artystycznego w postaci fotografii.

Percepcja dzieła sztuki przebiega inaczej niż percepcja zwykłego przedmiotu, co zauważono również na poziomie neuronalnym (de Tommaso i in., 2008). Markiewicz i Przybysz (2007) twierdzą, że specyfika percepcji sztuki polega na jej odbiorze estetycznym. Na ten specyficzny odbiór składają się: (1) wybiórcze wzbudzenie uwagi przez wybrane atrybuty obrazu (np. barwa, kształt), (2) niekonwencjonalny odbiór dzieła, w tym ocena i interpretacja wszelkich zabiegów artystycznych powodujących zniekształcenie obrazowanego przedmiotu, (3) wywołanie emocji estetycznej. Zatem zarówno sposób oglądania, ocena danego dzieła, jak też emocje odczuwane podczas obcowania z nim mogą być jednostkowe.

Wymienia się wiele czynników, które mogą determinować doświadczenie estetyczne przeżywane w kontakcie z dziełem sztuki. Różnice w odbiorze estetycznym wydają się zależeć od struktury i treści wytworu artystycznego (Fairhall i Ishai, 2008; Leder, Belke, Oeberst i Augustin, 2004), a także od indywidualnych właściwości odbiorcy dzieła sztuki (Furnham i Chamorro-Premuzic, 2004), w tym – wiedzy z zakresu historii sztuki (Furnham i Walker, 2001; Waligórska, 2006).

W badaniach Niestorowicz (2007) istotnym czynnikiem modyfikującym odbiór estetyczny okazała się również aktywizacja stereotypu niepełnosprawności twórcy u odbiorcy dzieła. Autorka ta prezentowała studentom

---

Magdalena Szubielska, Instytut Psychologii, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Al. Raławickie 14, 20-950 Lublin, adres e-mail: magdasz@kul.pl

Bibiana Bałaj, Instytut Psychologii, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Al. Raławickie 14, 20-950 Lublin, adres e-mail: bibiannabalaj@kul.pl

Agnieszka Fudali-Czyż, Instytut Psychologii, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Al. Raławickie 14, 20-950 Lublin, adres e-mail: kamiaga@kul.lublin.pl

Korespondencję w sprawie artykułu prosimy kierować na adres: magdasz@kul.pl

wychowania artystycznego rzeźby osób głuchoniewidomych, z tym że grupa eksperymentalna była świadoma niepełnosprawności twórców, grupa kontrolna zaś nie była o tym informowana. Wiedza na temat niepełnosprawności twórców istotnie zawyżała ocenę przedstawionych badanych wytworów artystycznych. Grupa eksperymentalna w porównaniu z grupą kontrolną oceniała oglądane rzeźby jako bardziej kreatywne, emocjonalne, oryginalne i nowatorskie, a ponadto częściej dostrzegała i wyżej oceniała niezamierzone deformacje rzeźb. Prawdopodobnie tak wysokie oceny przyznawane w grupie eksperymentalnej wynikały z przekonania, iż osoby niepełnosprawne nie potrafią rzeźbić tak dobrze, jak widzący. Grupa kontrolna także wysoko oceniała deformacje rzeźb, ale uznawała je za zamierzony zabieg artystyczny. Przedstawione wyniki świadczą zatem o ambiwalencji w ocenie osób głuchoniewidomych: z jednej strony w ich stronę kierowany jest podziw, z drugiej zaś – negatywne przeświadczenie, że osoba niepełnosprawna nie dorównuje osobom pełnosprawnym, jest gorsza, należy jej współczuć.

Aktywizacja stereotypu może skutkować zawężeniem pola uwagi jedynie do elementów, które pasują do danego stereotypu. Stereotypy dotyczące przedstawicieli danej grupy społecznej obejmują przekonania i oczekiwania dotyczące tej grupy, a także zawierają silny komponent emocjonalny (Kurcz, 1995). Co ciekawe, aktywizacja stereotypu może być zaobserwowana nie tylko dzięki wykorzystaniu wskaźników behawioralnych. Ujawnia się ona również na poziomie psychofizjologicznym, co pokazali m.in. Pyykkönen z zespołem (Pyykkönen, Hyönä i van Gompel, 2010) w badaniu wpływu stereotypu płci na ruchy gałek ocznych w czasie oglądania scen wizualnych.

Problemem podejmowanym w omawianym badaniu był wpływ stereotypu niepełnosprawności umysłowej twórcy na odbiór estetyczny wytworu artystycznego w postaci fotografii. Postawiono następujące hipotezy badawcze:

- 1) Informacja o niepełnosprawności twórcy wpływa na sposób odbioru estetycznego fotografii. Fotografiom osób niepełnosprawnych odbiorcy poświęcają więcej uwagi niż zdjęciom wykonanym przez osoby, o których niepełnosprawności ich nie poinformowano (badani próbują potwierdzić przyjęty stereotyp, poszukują w obrazie wskazówek, które mogłyby świadczyć o niepełnosprawności autora), a także oglądają je w inny sposób (poświęcają więcej uwagi pewnym obszarom obrazu). Ze względu na ambiwalentne postawy wobec osób niepełnosprawnych trudno natomiast przewidywać kierunek różnic w zakresie oceny zdjęcia oraz emocji odczuwanych podczas jego oglądania.
- 2) W badaniach Niestorowicz (2007) informacja o niepełnosprawności twórcy miała znaczenie dla oceny

celowości powstania deformacji rzeźb. Badani, którzy byli informowani o niepełnosprawności twórcy, traktowali deformację rzeźb jako zabieg niezamierzony. Natomiast grupa kontrolna częściej stwierdzała, iż deformacja rzeźb była zamierzona. Opierając się na badaniach Niestorowicz (2007), zamierzano przetestować wpływ zarówno informacji o niepełnosprawności twórcy, jak i zniekształcenia artystycznego dzieła na ocenę estetyczną. Zmienną zniekształcenia artystycznego dzieła wprowadzono do badań przez pokazywanie połowie badanych zdjęć rozmytych (nieostrzych), a drugiej połowie – zdjęć ostrych. Przewidywano, że wpływ informacji o niepełnosprawności twórcy na sposób odbioru estetycznego fotografii jest moderowany przez rodzaj zdjęcia.

Metoda

Osoby badane

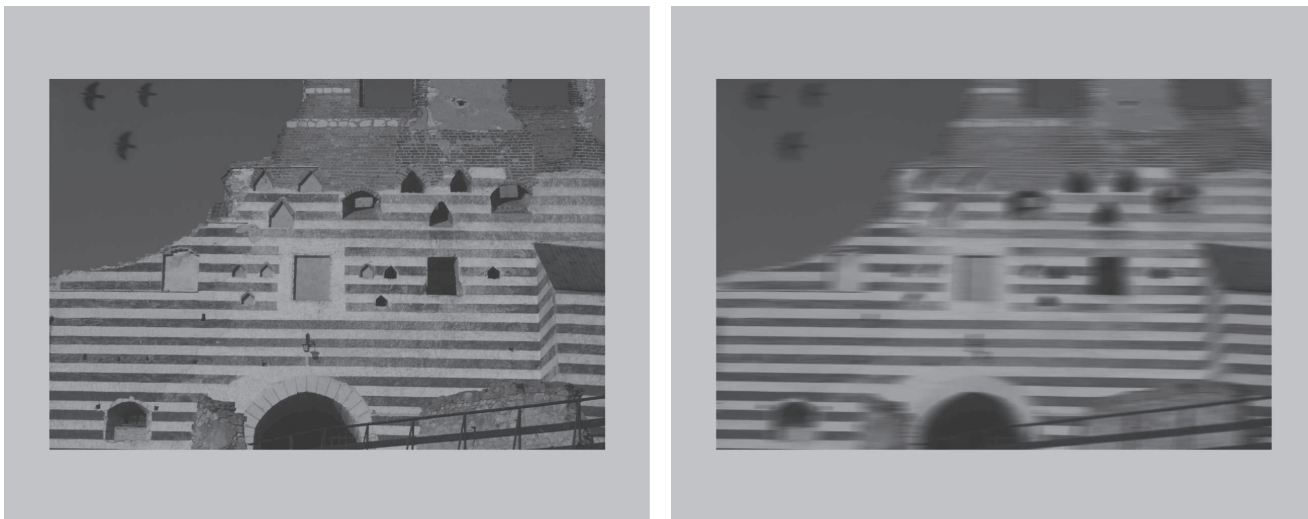
W badaniach wzięło udział 48 studentek II roku psychologii KUL w wieku 19–25 lat ($M = 20,31$; $SD = 0,95$), losowo przydzielonych do czterech grup eksperymentalnych. Badania miały charakter pilotażowy. Wybór tak homogenicznej próby podyktowany był tym, że część wskaźników zmiennej zależnej stanowiły pomiary psychofizjologiczne – analizy trajektorii ruchów oczu, w przypadku których zbyt duża wariancja wewnątrz grupy mogłaby utrudnić zaobserwowanie wpływu zmiennej niezależnej.

Materiały, aparatura i procedura badawcza

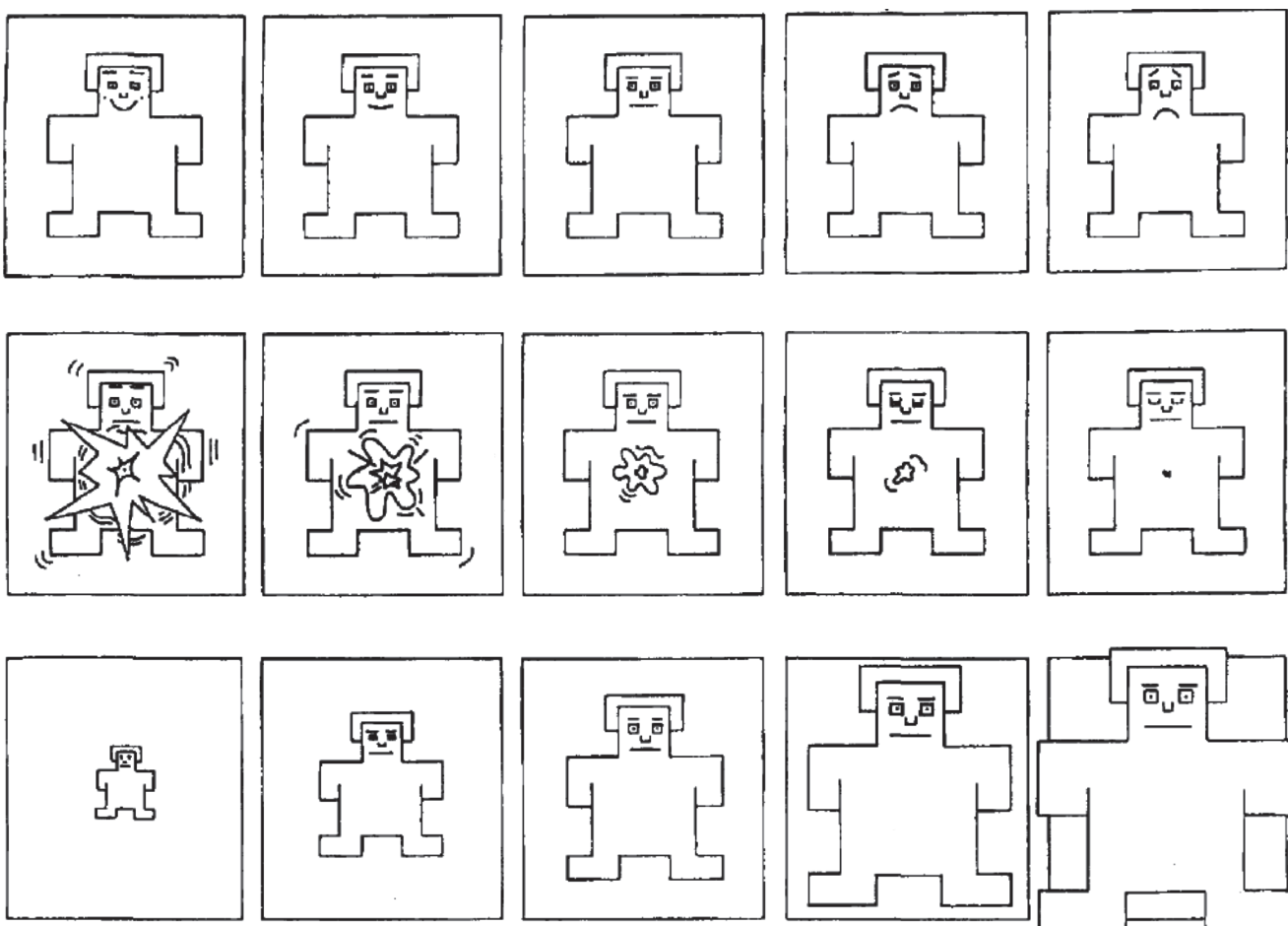
Aparaturę badawczą stanowiły dwa komputery, okulograf (SMI iView X Hi Speed; częstotliwość pomiaru – 1250 Hz, rozdzielczość – 0,01°), dwa monitory (do prezentacji bodźca badanemu i do kontroli poprawności zapisu ruchów oczu dokonywanej przez badacza) oraz programowalna klawiatura ze zmienianym układem przycisków.

Badania były prowadzone indywidualnie. We właściwej części badania na ekranie monitora eksponowano fotografię (ostrą bądź poruszoną – zob. Rysunek 1). Tuż przed ekspozycją połowę badanych informowano o tym, że jej autorem jest uczeń, który podczas wakacji brał udział w warsztatach fotograficznych, a pozostali badani dodatkowo uzyskiwali informację o niepełnosprawności umysłowej tego ucznia. Badani mieli zakończyć oglądanie zdjęcia, gdy zdecydują, że obejrzeliby je wystarczająco uważnie, by móc je później ocenić.

Przedmiotem badania był sposób odbioru estetycznego fotografii. Odbiór estetyczny oceniany był na trzech wymiarach: w trakcie ekspozycji zdjęcia badano poświęconą mu uwagę wzrokową, natomiast tuż po jego obejrzeniu

Rysunek 1.
Zdjęcie niezniekształcone (po lewej) i zniekształcone (po prawej).

Rysunek 2.
Metoda SAM do oceny trzech wymiarów emocji: 1 – znaku emocji (górny rząd), 2 – siły pobudzenia (środkowy rząd), 3 – dominacji (dolny rząd) (Bradley i Lang, 1994, s. 51).

proszono kolejno o jego ocenę oraz pytano o emocje odczuwane podczas oglądania.

Wskaźnikiem koncentracji uwagi na zdjęciu był czas jego oglądania (w sekundach). Dokonano też analizy tzw. regionów zainteresowania – na podstawie pomiaru czasów fiksacji wzroku na poszczególnych fragmentach obrazu.

Ocena estetyczna zdjęcia dokonywana była na następujących 12 dwubiegunowych skalach ocen: proste–złożone; wywołujące słabe wrażenie–wywołujące silne wrażenie; jasne–nieokreślone; uporządkowane–nieuporządkowane; niezrównoważone–zrównoważone; nieprzyjemne–przyjemne; piękne–brzydkie; niezadowolające–zadowolające; niepowodujące dyskomfortu–powodujące duży dyskomfort; rozluźnione–napięte; senne–pobudzające; interesujące–nieinteresujące. Były to 7-punktowe skale, które zaczerpnięto z polskojęzycznej wersji testu percepcji estetycznej (wykorzystywane wcześniej przez O’Harę i Gordona, 1977, za: Biaggio i Supplee, 1983).

Po ocenie estetycznej zdjęcia następowała jego wycena. Badanych informowano, że po warsztatach fotograficznych, podczas których zrobiono oglądane przez nich zdjęcie, powstała idea sprzedaży fotografii na kiermaszu. Badani byli proszeni o wycenę zdjęcia na kiermasz (w złotych).

Ostatnim etapem badania była ocena stanu emocjonalnego, jaki towarzyszył oglądaniu zdjęcia, za pomocą rysunkowej metody SAM Bradley i Langa (1994). Metoda SAM ujmuje graficznie trzy wymiary emocji (zob. Rysunek 2): (1) znak emocji (znaczenie krańcowych rysunków: szczęście, zadowolenie, przyjemność/smutek, przygnębienie, nieprzyjemność), (2) siłę pobudzenia (znaczenie krańcowych rysunków: podekscytowanie, podniecenie/spokój, wyciszenie), (3) dominację (znaczenie krańcowych rysunków: przytłoczenie, bycie zdominowanym/panowanie nad sytuacją, dominowanie). W metodzie SAM każdy wymiar emocji reprezentowany jest przez pięć rysunków. W omawianym badaniu każda osoba mogła uznać, że jej stan emocjonalny najlepiej odzwierciedla jeden z tych pięciu rysunków lub też mogła spozycjonować siebie ze względu na kolejne wymiary emocji, stawiając krzyżyk nie na rysunku, lecz między rysunkami. W ten sposób za każdym razem oceniała swój stan emocjonalny na 9-punktowych skalach.

Wyniki

Wyniki zostaną zaprezentowane w kolejności odpowiadającej weryfikacji poszczególnych hipotez badawczych.

Analizując czas oglądania zdjęcia, nie uzyskano istotnego efektu dla zmiennej informacja o niepełnosprawności

autora [$F(1, 44) = 2,90$; $p = 0,096$], można jednak mówić o pewnej tendencji. Informacja o niepełnosprawności umysłowej autora powodowała, że zdjęcie było oglądane nieco dłużej ($M = 38,97$; $SD = 24,57$) niż gdy informacja o niepełnosprawności autora nie została podana ($M = 28,52$; $SD = 16,66$).

Aby określić, na ile podobny jest sposób oglądania fotografii przez osoby z poszczególnych grup badawczych, na obraz przedstawiony na fotografii nałożono siatkę 63 (9×7) regionów i zmierzono czas fiksacji wzroku każdej osoby w każdym regionie. Następnie policzono korelacje czasu fiksacji wzroku w tych samych regionach między wszystkimi osobami z każdej podgrupy oddzielnie. Podanie informacji o niepełnosprawności autora miało istotny wpływ na siłę korelacji czasów fiksacji wzroku w tych samych regionach zainteresowania między osobami z poszczególnych podgrup. U odbiorców przekonanych o niepełnosprawności umysłowej twórcy zdjęcia wykazano większą spójność w patrzeniu na obraz (średnia wartość korelacji to 0,35; $SD = 0,17$), w porównaniu do odbiorców, którym nie podano informacji o niepełnosprawności autora (średnia wartość korelacji to 0,31; $SD = 0,19$). Różnice te są istotne statystycznie [$F(1, 238) = 5,61$; $p = 0,019$; $\eta^2 = 0,023$].

W teście percepcji estetycznej nie stwierdzono żadnego istotnego efektu głównego spowodowanego poinformowaniem badanych o umysłowej niesprawności autora zdjęcia. Natomiast zdjęcie wyceniano wyżej w warunkach poinformowania o niepełnosprawności autora ($M = 1048,26$; $SD = 4151,68$) niż gdy nie podano tej informacji ($M = 84,92$; $SD = 129,61$), [$z(46) = -2,18$; $p = 0,029$].

Informacja o niepełnosprawności autora nie różnicowała stanu emocjonalnego odczuwanego przez odbiorców fotografii.

Interakcja dwóch zmiennych niezależnych, którymi manipulowano w eksperymencie, okazała się nieistotna dla uwagi poświęconej oglądaniu – zarówno gdy wskaźnikiem uwagi był ogólny czas oglądania zdjęcia, jak i czas patrzenia na określone obszary zainteresowania.

Istotny statystycznie efekt interakcji zmiennych niezależnych w teście percepcji estetycznej stwierdzono jedynie dla skali jasne–nieokreślone [$F(1, 44) = 4,10$; $p = 0,049$; $\eta^2 = 0,09$]. Po obliczeniu efektów prostych okazało się, że ocena zdjęcia ucznia niepełnosprawnego nie różniła się istotnie, gdy było to zdjęcie niezniekształcone ($M = 3,83$; $SD = 1,53$) i zniekształcone ($M = 4,36$; $SD = 1,03$). Z kolei w przypadku, gdy odbiorcy byli poinformowani jedynie o tym, że oglądają fotografię wykonaną przez ucznia (w domyśle – w pełni sprawnego), oceniali zdjęcie zniekształcone jako bardziej nieokreślone

($M = 4,85$; $SD = 0,99$) niż zdjęcie niezniekształcone ($M = 2,92$; $SD = 1,16$) [$t(23) = 4,48$; $p = 0,010$; $d = 0,898$].

Ocena wartości zdjęcia niezniekształconego nie różniła się istotnie, gdy autorstwo zdjęcia przypisywano uczniowi niepełnosprawnemu umysłowo oraz uczniowi bez niepełnosprawności. Natomiast wycena zdjęcia zniekształconego była istotnie wyższa, jeżeli odbiorcy wiedzieli o niepełnosprawności autora ($M = 269,09$; $SD = 590,47$), niż gdy o tym nie wiedzieli ($M = 67,15$; $SD = 146,14$) [$z(22) = -2,40$; $p = 0,016$].

Informacja o niepełnosprawności autora w interakcji z rodzajem eksponowanego zdjęcia różnicowała stan emocjonalny odczuwany przez osobę je oglądającą (Δ Wilksa (3,42) = 0,80; $p = 0,026$; $\eta^2 = 0,20$). Po policzeniu analiz jednowymiarowych nie uzyskano jednak istotnych wyników. Za stwierdzoną interakcję wydają się odpowiadać bliskie tendencji interakcje uzyskane w testach jednowymiarowych dla skal: pobudzenie [$F(1, 44) = 2,27$; $p = 0,139$] i dominacja [$F(1, 44) = 2,64$; $p = 0,111$]. Osoby otrzymujące informację o niepełnosprawności autora zdjęcia miały nieznacznie silniejsze pobudzenie emocjonalne podczas oglądania zdjęcia zniekształconego. W grupie bez informacji o niepełnosprawności zależność ta była widoczna w odwrotnym kierunku. Jeśli chodzi o skalę dominacji uzyskano podobne rezultaty.

Dyskusja wyników

Prowadzone badania opierały się na teorii trzypunktowego odbioru estetycznego dzieła (Markiewicz i Przybysz, 2007), ujmując trzy jego wskaźniki: (1) wybiórcze wzbudzenie uwagi, (2) ocena i interpretacja zabiegów artystycznych powodujących zniekształcenie obrazowanego przedmiotu, (3) wywołanie emocji estetycznej. Uzyskane wyniki pozwalają częściowo potwierdzić postawione hipotezy. Zgodnie z przewidywaniami informacja o niepełnosprawności twórcy wpływała istotnie na sposób odbioru estetycznego fotografii na wymiarze uwagi – osoby świadome niepełnosprawności autora oglądały zdjęcie w bardziej zbliżony sposób (koncentrując się na tych samych fragmentach obrazu) niż osoby nieposiadające informacji o niepełnosprawności fotografa. Podanie informacji o niepełnosprawności autora spowodowało wzrost wyceny zdjęcia. Ponadto interakcja informacji o niepełnosprawności twórcy i zabiegu rozmycia zdjęcia istotnie różnicowała emocje odbiorców zdjęcia, a także ocenę zdjęcia na skali jasne–nieokreślone i w sytuacji wyceny zdjęcia.

Novum niniejszego eksperymentu w stosunku do badania Niestorowicz (2007) dotyczy zwłaszcza obserwacji, iż stereotyp niepełnosprawności uaktywnia się już na etapie oglądania wytworu artystycznego. W porównaniu

z odbiorcami, którzy nie byli informowani o niepełnosprawności twórcy, osoby tego świadome w specyficzny sposób reagowały na zdjęcie. Nie tylko nieco uważniej je analizowały, o czym może świadczyć tendencja do dłuższego przyglądania się zdjęciu. Zaobserwowano również większą spójność w czasie fiksacji wzroku w tych samych regionach wśród osób, którym zasugerowano, że twórcą zdjęcia jest osoba niepełnosprawna. Świadczy to o większym podobieństwie w sposobie odbioru obrazu pomiędzy poszczególnymi osobami (por. Noton i Stark, 1971). Wygląda na to, że osoby świadome niepełnosprawności fotografa poszukiwały w obrazie wskazówek, które mogłyby na tę niepełnosprawność wskazywać i koncentrowały uwagę na podobnych fragmentach obrazu.

W niniejszym badaniu, podobnie jak w badaniu Niestorowicz (2007), wiedza na temat niepełnosprawności twórców istotnie zawyżała ocenę przedstawionych badaniem wytworów artystycznych, szczególnie gdy była to fotografia zniekształcona. Może to świadczyć zarówno o litości i zaniżonych wymaganiach wobec niepełnosprawnych autorów, jak i o chęci docenienia ich starań. O ambiwalencji w ocenie osób niepełnosprawnych świadczy dodatkowo ocena zdjęcia na wymiarze jasne–nieokreślone. Gdy odbiorcy nie byli świadomi niepełnosprawności autora fotografii, zdjęcie zniekształcone uznali za bardziej nieokreślone niż zdjęcie niezniekształcone. Natomiast ocena zdjęcia niezniekształconego i zniekształconego wykonanego przez fotografa niepełnosprawnego umysłowo, nie różniła się istotnie. Wygląda na to, że odbiorcy, oceniając wytwór niepełnosprawnego twórcy, ignorują fakt wprowadzonego do dzieła zniekształcenia, tak jakby stereotypowo twierdzili, że osoby niepełnosprawne nie są w stanie świadomie zastosować takiego zabiegu artystycznego. Dla pozostałych jedenastu skal oceny zdjęcia nie zaobserwowano istotnych różnic.

Wpływ informacji o niepełnosprawności twórcy jako efekt główny bądź w interakcji z czynnikiem zniekształcenia zdjęcia częściej ujawniał się we wskaźnikach zmiennych nieświadomego odbioru (czas oglądania zdjęcia, podobieństwo czasów patrzenia na te same regiony zainteresowania, wycena zdjęcia, pomiar emocji metodą SAM) niż ocen deklaracyjnych (dla większości skal testu percepcji estetycznej nie stwierdzono żadnych efektów).

Na koniec warto podkreślić, że mimo iż niniejszy eksperyment potwierdza hipotezę, zgodnie z którą odbiór estetyczny dzieła twórcy niepełnosprawnego odbywa się poprzez pryzmat stereotypu niepełnosprawności, należy go traktować jako wstęp do kolejnych, systematycznie modyfikowanych badań. Trafność zewnętrzna badania została obniżona ze względu na dobór specyficznej próby pochodzącej z populacji studentek psychologii. Podczas

studiów psychologicznych słuchaczy uwrażliwia się, aby nie stygmatyzować pacjentów, a problemy osób niepełnosprawnych są szeroko omawiane, mogło to więc wpłynąć na brak istotnych różnic, zwłaszcza przy wskaźnikach zmiennych deklaratywnych. Zatem, aby istniała możliwość generalizacji wyników eksperymentu, należałoby go powtórzyć, pobierając próby z innych populacji. Warto byłoby też zmodyfikować badanie, manipulując zarówno informacją o rodzaju niepełnosprawności (umysłowa, fizyczna, choroby psychiczne), jak i rodzajem zabiegu artystycznego, powodującego zniekształcenie fotografii (rozmycie, podwójna ekspozycja, zastosowanie filtrów czy obiektów szerokokątnych).

LITERATURA CYTOWANA

- Biaggio, M. K., Supplee, K. A. (1983). Dimensions of aesthetic perception. *The Journal of Psychology*, 114, 29–35.
- Bradley, M., Lang, P. (1994). Measuring emotion: The self-assessment manikin and the semantic differential. *Journal of Behavioral Therapy and Experimental Psychiatry*, 25, 49–59.
- de Tommaso, M., Pecoraro, C., Sardaro, M., Serpino, C., Lancioni, G., Livrea, P. (2008). Influence of aesthetic perception on visual event-related potentials. *Consciousness and Cognition*, 17, 933–945.
- Fairhall, S. L., Ishai, A. (2008). Neural correlates of object indeterminacy in art compositions. *Consciousness and Cognition*, 17, 923–932.
- Furnham, A., Chamorro-Premuzic, T. (2004). Personality, intelligence, and art. *Personality and Individual Differences*, 36, 705–715.
- Furnham, A., Walker, J. (2001). The influence of personality traits, previous experience of art, and demographic variables on artistic preference. *Personality and Individual Differences*, 31, 997–1017.
- Kurcz, I. (1995). *Zmienność i nieuchronność stereotypów*. Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychologii PAN.
- Leder, H., Belke, B., Oeberst, A., Augustin, D. (2004). A model of aesthetic appreciation and aesthetic judgments. *British Journal of Psychology*, 95, 489–508.
- Markiewicz, P., Przybysz, P. (2007). Neuroestetyczne aspekty komunikacji wizualnej i wyobraźni. W: P. Francuz (red.), *Obrazy w umyśle. Studia nad percepcją i wyobraźnią* (s. 111–148). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Niestorowicz, E. (2007). *Świat w umyśle i rzeźbie osób głuchoniemowidomych*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Noton, D., Stark, L. W. (1971). Scan paths in eye movements during pattern perception. *Science*, 171, 308–311.
- O'Hare, D. P. A., Gordon, I. E. (1977). Dimensions of perceptions of art: Verbal scales and similarity judgments. *Scandinavian Journal of Psychology*, 18, 66–70.
- Pyykkönen, P., Hyönä, J., van Gompel, R. P. G. (2010). Activating gender stereotypes during online spoken language processing: Evidence from visual world eye tracking. *Experimental Psychology*, 57, 126–133.
- Vandenabeele, B. (2008). The subjective universality of aesthetic judgements revisited. *British Journal of Aesthetics*, 48, 410–425.
- Waligórska, A. (2006). The eye and narration: Relations of artistic expertise and mode of interpretation of narrative and non-narrative paintings. *Psychology of Language and Communication*, 10, 45–64.

PRZYPIS

1. Fragmenty niniejszego artykułu zostały przedstawione jako referat pt. *Odbiór fotografii artystycznej poprzez stereotyp niepełnosprawności twórcy* podczas II Kongresu PTKS „Autonomia nauki o komunikowaniu”, Lublin, 15–17 września 2010 r.

Aesthetic evaluation of photographs through the stereotype of author's mental disability

Magdalena Szubielska, Bibiana Bałaj, Agnieszka Fudali-Czyż

Department of Experimental Psychology The John Paul II Catholic University of Lublin

Abstract

The present experiment examined the impact of knowledge about author's mental disability, on the aesthetic evaluation of photographs. The participants evaluated pictures which authorship (artist disabled or not) was known or not known. In each group half of the pictures were intentionally distorted (blurred pictures), and half were not (sharp pictures). Eye-tracker was used to register the scanning pattern. The results demonstrated that subjects who were aware of the author's disability, compared with those who were not, showed more consistency in the way of looking at the picture and they also assessed the value of the picture as higher. In addition the evaluation of photographs through the stereotype of the artist's disability was to some extent dependent on whether the subjects viewed the picture that was sharp or blurred.

Key words: aesthetic reception, stereotype of disabled people, eye tracking research

Złożono: 24.11.2011

Złożono poprawiony tekst: 10.10.2012

Zaakceptowano do druku: 16.12.2012